

הדר HADAR
תורה · עבודה · חסד

ד' כִּסְלֵו תשפ"ז 13-14 בנובמבר 2026

• מָה בַּפָּרָשָׁה •

- יצחק מתפלל לה' למען רבקה, ומבקש שיהיו לה ילדים. תפילתו נענית, ורבקה בהריון עם תאומים. כשהתאומים מתרוצצים בקרבה, היא שואלת מדוע זה קורה. ה' עונה לה שבבטן שלה שני עמים.
- הבכור יוצא אדמוני ומלא בשיער – קוראים לו עֵשָׂו. אחריו יוצא השני, כשידו אוחזת בעקב של עשו – לכן קוראים לו יעקב. יצחק אוהב את עשו, ורבקה אוהבת את יעקב.
- כשהם גדלים, יעקב קונה מעֵשָׂו את הבכורה – הזכויות והאחריות של הבן הבכור – ומאכיל אותו נזיד (תבשיל) עדשים.
- יצחק נהיה עיוור. הוא קורא לעֵשָׂו ואומר לו שהוא רוצה לברך אותו.
- רבקה שומעת את זה, אבל רוצה שהברכה תינתן ליעקב. היא אומרת ליעקב ללבוש את הבגדים של עשו ומכסה את זרועותיו בעורות של גדיי עיזים כדי שיהיה שעיר. יעקב ניגש אל יצחק לקבל את הברכה.
- יצחק שומע שהקול – קול יעקב, אבל מרגיש שהידיים – ידי עשו. למרות זאת, הוא נותן את הברכה ליעקב.
- כאשר עשו מגלה מה שקרה, הוא כועס מאוד ואומר שיהרוג את יעקב. רבקה שומעת את זה ואומרת ליעקב לברוח לחרן, לבית אחיה לבן.

מִדְרָשׁ

מדרשים הם סיפורים או רעיונות שעוזרים לנו להבין את התורה. הם מגיעים מתוך הקשבה טובה למילים של התורה ולדרך שבה הן נכתבות. כאן ננסה לגלות אילו רמזים המדרש מוצא במילים של התורה, ולחשוב יחד מה הוא רוצה ללמד אותנו.

בראשית כה:כח

וַיֶּאֱהַב יִצְחָק אֶת־עֵשָׂו כִּי־צַיִד בְּפִיו וְרִבְקָה אֹהֶבֶת אֶת־יַעֲקֹב׃

הפשט של הפסוק הוא שיצחק אהב את עשו בגלל הציד שהביא לו לאכול. יש רמז לכך בהמשך הפרשה, כשיצחק מבקש מעֵשָׂו לצוד לו ציד ולהכין לו את המאכל שהוא אוהב (בראשית כז:ג-ד).

אבל האופן שבו התורה מסבירה את אהבת יצחק לעֵשָׂו מבלבל. למי שייך הפה שמוזכר בפסוק? האם הכוונה לפיו של יצחק – או לפיו של עשו? ומה בדיוק פירוש הביטוי "ציד בפיו"? האם הכוונה לציד ממש, כלומר לאוכל – או למשהו אחר?

מדרש שמובא בפירוש רש"י מציע דרך שונה להבין את הפסוק – והבנה זו עשויה לשנות את הקריאה שלנו של כל הפרשה.

רש"י (צרפת, לפני 1,000 שנה)

הָיָה צָד אוֹתוֹ וּמְרַמֵּהוּ בְּדִבָּרָיו׃

תוכן ועריכה: אפי אונטרמן, יצחק ברונשטיין, ג'רמי טאביק, איתן טוקה, שושי לוקשין, ציביה פרנק ויגודה, חנה קופץ, וג'ייסון רוגוף. עיצוב: ג'ן קלור וסטודיו דוב. איור: אלעד ליפשיץ.

לפי המדרש הזה, עשו השתמש בפיו על מנת "לצוד" או "לתפוס" את יצחק – כלומר, הוא רימה את אביו במכוון, כדי שיצחק יאהב אותו.

- למה אסור לרמות אנשים? ואיך זה דומה לציד?
- למה המדרש מציע שעֵשָׂו נהג כך? האם יש רמזים נוספים בפרשה לכך שעֵשָׂו מסוגל לרמות או להעמיד פנים? איך הייתם מתארים את דמותו של עשו לפי הקריאה שלכם בפרשה?
- מי עוד בפרשה מרמה את יצחק? אם אנחנו חושבים שעֵשָׂו עצמו היה רמאי, איך זה משפיע על שאר הסיפור?

• פַּרְשָׁנוּת •

לקראת תחילת הפרשה, יעקב קונה את הבכורה מעֵשָׂו (בראשית כה:לג). (הבכורה היא זכות או אחריות מיוחדת ששייכת לבן הבכור). מיד אחר כך, יעקב מאכיל את עשו לחם ונזיד עדשים (כה:לד). מה החשיבות של הארוחה הזו? איך היא קשורה למכירת הבכורה?

רד"ק מציע שתי אפשרויות:

רד"ק (צרפת, לפני 800 שנה)

וַיִּתֵּן לְעֵשָׂו בִּמְחִיר הַבְּכוֹרָה לֶחֶם...

וַאֲדוֹנִי אָבִי ז"ל בָּתַב בִּי מְחִיר בֶּסֶף נָתַן לוֹ עַל הַבְּכוֹרָה וּמָה שֶׁנָּתַן לוֹ לֶחֶם וּנְזִיד עֲדָשִׁים שֶׁאֹכְלוּ שְׁנֵיהֶם עַל הַמְּכִירָה כְּדֵי לְקַיְּמָהּ.

לפי הפירוש הראשון של רד"ק, הארוחה הייתה התשלום שיעקב נתן לעֵשָׂו עבור הבכורה.

אבל רד"ק מביא גם את דעת אביו, שסבר שיעקב שילם כסף (ולא אוכל) תמורת הבכורה, ושהסעודה הייתה רק דרך לחתום את העסקה — כמו לחיצת יד.

המשך בעמוד הבא <<

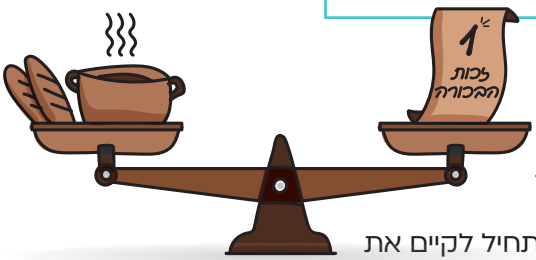
כל הזכויות שמורות למכון הדה. ניתן להעתיק ולצלם למטרות לא מסחריות.

<< המשך מהעמוד הקודם

המלבי"ם מציע פרשנות אחרת:

מלבי"ם (מזרח אירופה, לפני 200 שנה)

שֶׁמֵּעַתָּה הוּטַל עַל יַעֲקֹב פַּרְנָסַת הַבַּיִת.

גם לפי המלבי"ם יעקב לא קנה את הבכורה באוכל. אבל ברגע שיעקב קיבל את זכות הבכורה, הוא גם קיבל על עצמו אחריות – והאחריות הזאת כוללת לדאוג למזון עבור משפחתו. לכן, בסעודה הזו יעקב מתחיל לקיים את האחריות החדשה שלו כלפי אחיו.

- האם תוכלו להביא ראיות לכל אחת מהפרשנויות מתוך הפסוקים?
- בפרשת השבוע, האוכל משחק תפקיד מרכזי. נסו לחשוב: כמה תפקידים שונים יש לאוכל בסיפורים? ואיך זה מלמד אותנו להתייחס לאוכל בחיים שלנו?

• דַּקָּה שֶׁל דִּיוּן •

איך לשחק:

- הנה כמה טיעונים לפתיחת המשחק. התחלקו לשתי קבוצות והכינו מספר טיעונים.
- מומלץ להוסיף רעיונות חדשים לאלה שמובאים כאן.
- כל קבוצה תציג את עמדתה במשך שלושים שניות. הקבוצה המשכנעת ביותר תנצח!

דיון: העסקה שיעקב עשה עם עֵשָׂו לא הייתה הוגנת.
(ראו הסבר נוסף במדור פרשנות של השבוע, עמ' 3)

נגד עסקיה

- עסקה זאת עסקה. עֵשָׂו הסכים ואף נשבע ליעקב שהבכורה כבר לא שלו.
- גם אחרי שעֵשָׂו אכל, הוא לא שינה את דעתו ולא הביע חרטה על העסקה.

עסקים

- כשמישהו רעב, הוא יסכים לכל דבר.
- מה בכלל המשמעות של "למכור" בכורה?! זאת לא מתנה שאפשר למכור.

מכון הדר ע"ר | חובבי ציון 25, ירושלים | 02-563-3782 | mechonhadar.org.il

• שְׁאֵלוֹת הַשָּׁבוּעַ •

התשובות לשבע השאלות הראשונות נמצאות בעלייה התואמת בקריאת התורה. התשובות לשאלות 8-10 קשות יותר, ויכולות להימצא בכל מקום בפרשה.

עליות:

1) בראשית כה:יט-כו:ה

2) כו:ו-יב

3) כו:יג-כב

4) כו:כג-כט

5) כו:ל- כז:כז

6) כז:כח-כח:ד

7) כח:ה-ט

בהבלחה!

1. בפרשה שלנו, ישנם שני מקרים שבהם מילה חוזרת על עצמה פעמיים ברצף. מהן המילים?

2. איזו שכונה בירושלים מוזכרת בפרשה?

3. מהם שלושת השמות הראשונים של הבארות שיצחק חפר?

4. מהו שם העיר שבה גר אבימלך?

5. מה אומר יצחק כאשר הוא ממשש בידיים של יעקב ושומע את קולו?

6. מה אמר עֵשָׂו שיעשה ברגע שאביו ימות?

7. מה הקשר המשפחתי בין עֵשָׂו לבין אשתו השלישית, מחלת?

8. בן כמה היה יצחק כשנולדו עֵשָׂו ויעקב? והאם אברהם היה עדיין בחיים?

9. מה הכעיס את יצחק ורבקה בנוגע לעֵשָׂו?

10. שני שמות שונים משמשים לתיאור המקום שבו גר לבן, האח של רבקה. מהם?

* חפשו את התשובות בעמוד 7

• הֲלָכָה •

חז"ל מדגישים עד כמה עשו – אולי יותר מכל דמות אחרת בתורה – קיים את **מצוות כיבוד אב ואם**.

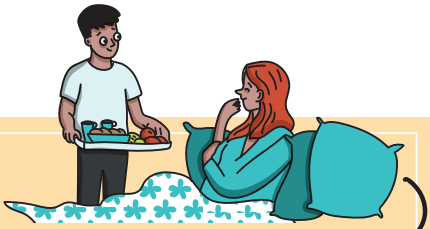
בראשית רבה סה:טז

אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל כָּל יָמַי הָיִיתִי מְשַׁמֵּשׁ אֶת אַבָּא וְלֹא שִׁמַּשְׁתִּי אוֹתוֹ אֶחָד מִמֵּאָה שֶׁשִּׁמֵּשׁ עֵשָׂו אֶת אָבִיו.

מצוות כיבוד אב ואם היא אחת מעשרת הדיברות. זו גם אחת המצוות היחידות שהתורה מציינת לגביהן שכר: לְמַעַן יַאֲרִכוּן יָמֶיךָ (שמות כ:יב).

בנוסף למצוות כיבוד הורים, התורה נותנת עוד מצווה דומה – מצוות מורא אב ואם: אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ (ויקרא יט:ג).

מה ההבדל בין שתי המצוות – כיבוד ומורא?

כיבוד

- לקום בפני ההורים כשנכנסים לחדר, כמו שקמים בפני מורה או אדם מבוגר.
- להגיש להם אוכל ושתייה.
- לתמוך בהם כלכלית בעת הצורך.

(רמב"ם, הלכות ממרים ו:ג)

מורא

- לא לקרוא להורים או לדבר עליהם בשמם הפרטי. במקום זאת, אומרים "אמא/אבא".
- לא לשבת או לעמוד במקום הקבוע של ההורים.
- לא לחלוק על דבריהם.

(שולחן ערוך, יורה דעה רמ:ב)

ומה לגבי סבא וסבתא?

הרמ"א (שולחן ערוך, יורה דעה רמ:כ) כותב שמצוות כיבוד אב ואם חלה גם כלפי סבים וסבתות, אבל החובה שיש לנו כלפיהם פחותה מהחובה שיש לנו כלפי ההורים.

ספר החינוך (מצווה לג) מסביר שמצוות כיבוד אב ואם חלה בכל זמן ובכל מקום. זו לא מצווה שמיועדת רק לילדים, והיא אולי אפילו יותר חשובה כשאנחנו מבוגרים.

• מָה זֶה •

למה יצחק נתן את הברכה ליעקב?

כאשר יעקב מתחפש לעֵשָׂו כדי לקבל את הברכה, יצחק שם לב שמשהו מוזר.

בראשית כז:כב

וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב אֶל־יִצְחָק אָבִיו וַיְמֻשֵּׁהוּ וַיֹּאמֶר הַקֹּל קוֹל יַעֲקֹב וְהַיָּדַיִם יְדֵי עֵשָׂו׃

אם יצחק זיהה את קולו של יעקב, מדוע הוא בכל זאת נתן לו את הברכה?

רשב"ם (צרפת, לפני 900 שנה) מסביר שכיוון שיעקב ועֵשָׂו היו תאומים, הקולות שלהם היו דומים. לכן יצחק סמך יותר על חוש המישוש מאשר על חוש השמיעה. הידיים השעירות שהוא מישש גרמו לו להאמין שעֵשָׂו הוא זה שעומד לפניו – ולא יעקב.

תשובות:

1. אַבְרָהָם אַבְרָהָם (בראשית כב:יא) וְהָאָדֹם הָאָדֹם (בראשית כה:ל)
2. מאה שערים
3. עשק, שטנה, רחובות
4. גרר
5. הַקֹּל קוֹל יַעֲקֹב וְהַיָּדַיִם יְדֵי עֵשָׂו (בראשית כז:כב)
6. להרוג את אחיו, יעקב
7. מחלת הייתה בתו של ישמעאל, אחיו של יצחק – אביו של עֵשָׂו. כלומר, היא הייתה בת דודתו של עֵשָׂו.
8. בן 60, ואכן – אברהם עדיין חי. הוא נפטר כשעֵשָׂו ויעקב היו בני 15.
9. שהוא נישא לנשים חיתיות
10. חָרָן וּפַדַּן אֲרָם

חֹמֶר לְמַחְשָׁבָה

מדור הפרשנות השבועי עוסק במכירת הבכורה של עשו ליעקב (עמוד 3). מהי בכלל הבכורה, ולמה היא כל כך חשובה?

להיות הבן הבכור בתנ"ך – כמו עשו – מגיע עם אחריות גדולה: לדאוג למשפחה ולרכוש של האב לאחר מותו. יש גם דרכים נוספות שבהן הבכור מייצג את ההורים ואת המשפחה כולה. (מסיבה זו, חלק מן הכבוד שאנחנו מצווים לתת להורים עשוי אף לחול על הבכור!)

כדי לאזן את גודל האחריות, התורה קובעת שהבן הבכור יקבל חלק כפול בירושת אביו (דברים כא:טו–יז). אסור אפילו להעמיד פנים שבן אחר הוא הבכור רק כדי להעביר לו את החלק הכפול. רק הבכור האמיתי זכאי לו.

- אם הורה לא יכול לבחור מי יקבל את החלק הכפול – איך ייתכן שעֵשָׂו מכר את הבכורה ליעקב?
- למה לדעתכם עשו לא מתעניין בבכורה? מה זה מרמז על הרגשות שלו כלפי משפחתו או כלפי אביו?

~ שבת שלום ~

